

ศัพท์นิรจ์ ประดิษฐ์ คำศัพด์ภาษาศาสตร์

PUBLIC ADMINISTRATION GLOSSARY

นิเวศนวิทยา* กับการศึกษาและการดำเนินการทางบริหาร (Ecology and Administration)

ในการอภิปรายศัพท์ทางรัฐประศาสนศาสตร์เรื่องนี้เขียนเห็นว่าการนำเสนอเรื่องนิเวศนวิทยากับการบริหารมาอภิปรายอาจเป็นประโยชน์แก่ท่านที่มีความสนใจต่อการศึกษาและการดำเนินงานทั้งในและนอกสถาบันน้อยไปน้อย แต่เนื่องด้วยวิชานิเวศนวิทยามีอยู่หลายสาขา คือพุกชนิดนิเวศนวิทยา (Plant Ecology) สัตวนิเวศนวิทยา (Animal Ecology) และมนุษยนิเวศนวิทยา (Human Ecology) ในการศึกษาและอภิปรายเรื่องนี้จะกล่าวถึงเฉพาะมนุษยนิเวศนวิทยาเป็นส่วนใหญ่ เพราะมนุษยนิเวศนวิทยายอมมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา และการดำเนินงานทางบริหาร ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ในการศึกษาทางการบริหาร เราภูมิแนวคิดมาจากการดูอดญาตทางและแนวทางที่นิยมกันมากในปัจจุบันเห็นจะได้แก่ แนวทางสังคม-วัฒนธรรม (Socio-cultural Approach) และแนวทางนิเวศนวิทยา (Ecological Approach) แนวทางสังคม-วัฒนธรรมและแนวทางนิเวศนวิทยานี้นับว่าใกล้เคียงกันที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นยันเดียวกันก็ได้ทั้งนี้คงจะเป็น เพราะเหตุที่ว่า แม้การศึกษาทางสังคมวิทยา และการศึกษาทางนิเวศนวิทยาหรือจะกล่าวให้คร่าวก็ยอมรับมนุษยนิเวศนวิทยา จะมิใช่วิชาเดียวกันก็ตาม แต่ "...วิชามนุษยนิเวศนวิทยา ที่มีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดกับพัฒนาการของวิชาสังคมวิทยา"¹ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะแยกวิชาทางสองนี้ออกจากกันโดยเด็ดขาดได้ อย่างไรก็ต้องมีนักนิเวศนวิทยาทั้งหลายที่ได้พยายามปดูกปล้ำในอันที่จะพัฒนาวิชานี้ขึ้นมาให้เป็นระบบวิชา (discipline) ที่จะศึกษา

¹ Warner E. Gettys, "Human Ecology and Social Theory", *Social Forces*, XVII, (University of North Carolina Press 1940), p. 476.

* ผู้เขียนขออนุญาตท่านที่เป็นตนคิดในการนี้อยู่ด้วยที่พัฒนาไว้ในภาษาไทย แม้ว่าผู้เขียนจะไม่รู้ว่าท่านผู้ใดเป็นใครก็ตาม และผู้เขียนขออภัยสำหรับความคลาดเคลื่อนที่อาจจะมี

กันได้อย่างจริงจังมากขึ้น และพร้อม ๆ กันนักศึกษาในทางบริหารก็ได้มองเห็นความสำคัญของวิชานี้ ในอันที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาและการดำเนินการทางบริหารได้ผลดียิ่งขึ้น จึงได้นำความรู้ในวิชานี้มาเป็นแนวทางในการศึกษาทางการบริหาร โดยเรียกว่า Administrative Ecology หรือ ecological approach for the study of administration ซึ่งนับว่า เป็นแนวทางใหม่อีกอย่างหนึ่งในการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์

ในการที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องระหว่างนิเวศนวิทยาหรือมนุษย์ นิเวศนวิทยากับการศึกษาและการดำเนินการทางบริหารนี้ เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงเนื้อหาของวิชามนุษยนิเวศนวิทยาพอสั้นๆ ก่อน แต่ถ้ายังไม่ทราบผู้เขียนให้ว่าขอทำความเข้าใจไว้ ถ่วงหน้าก่อนว่าไม่เป็นการง่ายนักที่เราจะทำความเข้าใจให้ถ่องแท้เกี่ยวกับเนื้อหาของวิชามนุษยนิเวศนวิทยาภายในเวลาเพียงเสิ้นอ่อนนี้ เพราะมิใช่เป็นการที่ความหมายความรูปศัพท์เท่านั้น หากแท้จริงท้องศัพท์ความวิพัฒนาการของแนวความคิดก้อนเป็นพื้นฐานของวิชานี้คือ ก้อนนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ของการที่จะศึกษาประวัติและความเป็นมาของแนวความคิดในอันที่จะแยกปรากฏการณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางนิเวศนวิทยา (ecological phenomena) อย่างมาเพื่อศึกษาอย่างเป็นระบบทั่วไปจากวิชาอื่น ๆ วิชานิเวศนวิทยา ถ้าจะว่าโดยรูปศัพท์แล้วคำว่า Ecology หรือ oe.cology ในภาษาอังกฤษมีรากมาจากคำภาษากรีกสองคำคือ oikos ซึ่งแปลว่า 'บ้าน' หรือ 'ที่อยู่' logos ซึ่งแปลว่า 'กล่าว' หรือ 'คิดกล่าว' ถั่งนี้ เมื่อย่อความหมายของสองคำนี้รวมกันเข้า一起去จึงหมายถึง "การพูดถึงเรื่องที่อยู่อาศัย"² ที่อยู่อาศัยของอินทรียภัณฑ์ (organisms) ให้แก่ที่ว่างบนพื้นโลกที่ประกอบด้วยอาหาร น้ำ อากาศ ซึ่งมีอุณหภูมิที่เหมาะสม ถั่งนี้เมื่อพูดถึงที่อยู่อาศัยจึงเป็นการพูดถึงเศรษฐกิจแห่งธรรมชาติ (economy of nature)³ นั้นเอง แนวความคิดที่พิจารณาถึงความเกี่ยวข้องของอินทรียภัณฑ์ ทดลอง กับที่อยู่อาศัย (habitat) จึงเป็นแนวคิดที่ควรศึกษาถึงความเกี่ยวข้องของอินทรียภัณฑ์ เรื่องของพิช สักว์ หรือมนุษย์ สำหรับวิชามนุษยนิเวศนวิทยาองค์ให้พัฒนามาจากพฤกษ์ นิเวศนวิทยา และสักวันนิเวศนวิทยา ถั่งนี้แนวความคิดที่ว่า "การอยู่รอดอยู่อมมีแก่สิ่งที่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมที่สุด (survival for the fittest)" จากทฤษฎีวิวัฒนาการของ

² Marston Bates, *Man in Nature* (New Delhi : Prentice – Hall of India, 1963), p. 94.

³ Ibid.

ชาลส์ คาร์วิน จึงยังคงมีอิทธิพลต่อวิชาชานอยู่ แท้สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับหน่วยที่จะศึกษา (unit of study) ในทางมนุษยนิเวศนวิทยาให้เปลี่ยนแปลงเรื่อยมาไม่คงที่เหมือนพุกชนิเวศนวิทยาและสักวันนิเวศนวิทยา แนวความคิดเกี่ยวกับการเดินทางที่ดีอ่าวเป็นประการเดินทางนิเวศนวิทยาซึ่งจะเป็นหน่วยแห่งการศึกษาวิชาชีว์ได้เปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การแปรเปลี่ยนแนวความคิดของส้านักท่อง ฯ ดังท่อไปนี้

1. ส้านักคลาสสิก (Classical School) ประมาณ 1921—1940 นักนิเวศนวิทยาที่เป็นผู้น้อมถอดหลักที่แนวคิดของส้านักคลาสสิกคนแรกเห็นจะได้แก่ Robert Ezra Park ดังจะเห็นได้ว่า “คำว่า ‘human ecology’ Park และ Burgess [Ernest W. Burgess] ได้นำมาใช้เป็นครั้งแรกเมื่อ ก.ศ. 1921”⁴ งานของ Park ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดขอบเขตทางทฤษฎี (theoretical framework) ของวิชา “ปรากฎการณ์” Park ถือว่าเป็นหน่วยสำคัญที่สุดของวิชาชีว์ ได้แก่ “การแข่งขัน (competition)” และ “การสื่อสาร (communication)” ซึ่งเป็นผลให้เกิดความร่วมมือกันในระหว่างอินทรียวัตถุทั้งหลาย พฤกษกรรมคังกค่าวนนี้ถ้ามองในทัศนที่แคบ (microcosmic view) ก็อาจเห็นได้ในลักษณะของการปรับตัว (adaptation) ของอินทรียวัตถุ แต่จะถึงและถ้ามองในทัศนที่กว้าง (macrocosmic view) จะเห็นได้ในลักษณะของการร่วมมือแข่งขัน (competitive co-operation) การร่วมมือแข่งขันคังกค่าวนอาจแปลงให้สูงอย่างคือ symbiosis หมายถึงการแข่งขันร่วมมือกันระหว่างอินทรียวัตถุทั่วไปชนิดกันและมีความต้องการท่องกัน และการแข่งขันร่วมมืออีกอย่างหนึ่งคือ commensalism ได้แก่การแข่งขันร่วมมือของอินทรียวัตถุชนิดเดียวกัน และมีความต้องการอย่างเดียวกัน⁵ Park ได้แบ่งการร่วมมือแข่งขันในหมู่มนุษย์ออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับยังชีพ (biotic level) ซึ่งเป็นผลให้เกิดชุมชน (community) และระดับวัฒนธรรม (cultural level) ซึ่งเป็นผลให้เกิดสังคม (society) ฉันก็คิดถ่องท่านผู้นี้ว่า “Human ecology is, fundamentally, an attempt to investigate the processes by which the biotic balance and the social equilibrium (1) are maintained once they are achieved and (2) the processes by which, when the biotic balance and

⁴ George A. Theodorson (ed.), *Studies in Human Ecology* (New York : Row, Peterson and Company, 1961), p. 3.

⁵ Amos H. Hawley, *Human Ecology* (New York : Ronald Press, 1950), p. 34.

social equilibrium are disturbed the transition is made from one relatively stable order to another”⁶ ในแง่ของการศึกษา Park ถือว่าในการศึกษาทางมนุษยนิเวศนวิทยานั้นควรพิจารณาเฉพาะการแข่งขันร่วมมือในระดับ biotic level เท่านั้นและความเห็นกังวลที่ได้รับการวิพากษาระบบทั้งสองนี้ไม่เห็นด้วยโดยนักมนุษยนิเวศนวิทยาในตอนต้นๆ อีกหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Dr. Milla A. Alihan เห็นว่าในการศึกษามนุษยนิเวศนวิทยานั้น การที่จะแยกศึกษาเรื่อง competitive co-operation เฉพาะชั้น biotic level เท่านั้นทำให้ยาก เพราะการศึกษาถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้นเป็นการยากที่จะแยก biotic level และ cultural level ออกจากกัน⁷ นักมนุษยนิเวศนวิทยาที่สำคัญที่สุดของสำนักคลาสสิกอีกท่านหนึ่งคือ R.D. McKenzies งานของท่านผู้นี้ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดขอบเขตของวิชามนุษยนิเวศนวิทยา ตามความเห็นของท่าน การศึกษาเรื่องกระบวนการแข่งขันร่วมมือของมนุษย์ในทางนิเวศนวิทยานั้นควรพิจารณาทั้งสองระดับคือ ระดับบุคคลและระดับบ้านเมือง งานที่สำคัญที่สุดของท่านผู้นี้คือ “The scope of Human Ecology” ลงพิมพ์ใน *Publication of the American Sociological Society* XX, 1926 จากงานนี้จะเห็นการขยายตัวในด้านแนวความคิดในการมนุษยนิเวศนวิทยาของสำนักคลาสสิกหลายประการ เช่นให้ขยายขอบเขตของปรากฏการณ์ในทางนิเวศนวิทยาว่าควรจะรับเอาเรื่องการแข่งขันร่วมมือในระดับบ้านเมืองเข้ามาพิจารณาศึกษาด้วย และนอกจากนั้นก็ได้มีการกำหนดพิจารณาของคำว่า “ทางมนุษยนิเวศนวิทยา” เช่น⁸ การกระจายทางนิเวศนวิทยา (ecological distribution) หน่วยทางนิเวศนวิทยา (ecological unit) กลุ่มทางนิเวศนวิทยา (ecological constellation) การเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหว (mobilization and fluidity) ระยะทางในแง่ของนิเวศนวิทยา (ecological distance) ตัวประกอบทางนิเวศนวิทยา (ecological factors) ซึ่งได้แก่ (1) สภาพภูมิศาสตร์ (2) สภาพเศรษฐกิจ (3) สภาพวัฒนธรรมและระดับความรู้ในทางปฏิบัติการ (4) มาตรการทาง

⁶ Robert Ezra Park, “Human Ecology”, *The American Journal of Sociology*, XIII (July 1936), p. 4.

⁷ Milla A. Alihan, *Social Ecology* (New York: Columbia University Press 1938), p. 81.

⁸ นิยามดังกล่าวที่กล่าวมายังไม่ตรงกับนิยามของคำที่นักด้วยเหมือนกันในวิชาอื่นๆ เสียที่เดียว ฉะนั้นท่านที่สนใจโปรดหาอ่าน McKenzies “The Scope of Human Ecology,” *Publication of the American Sociological Society* XX, 1926 องค์ในซึ่งมีเรื่องนี้เขียนไว้คิดค่าเป็นไปได้ดีใจความเป็นสำคัญซึ่งอาจไม่ถูกใจท่านผู้อ่านก็ต้องขออภัยด้วย

การเมืองและการบริหาร กระบวนการทางนิเวศนวิทยา (ecological processes) ซึ่งหมายถึง กระบวนการกระกระจายตัวของมนุษย์ตามพื้นที่และประกอบด้วยกระบวนการห้าอย่าง คือ การรวมตัวตามเขตพื้นที่และการกระจายตัวตามเขตพื้นที่ (concentration and dispersion) การรวมตัวในทางภูมิกรรมและผลประโยชน์และภาระฯ และการรวมอีกในทางภูมิกรรมและผลประโยชน์ (centralization decentralization and recentralization) การแยกเพื่อและการรวมตัวทางวัฒนธรรม (segregation and aggregation) การล่าที่เข้มข้นกลุ่ม (invasion) ซึ่งตามความหมายทางประวัติศาสตร์หมายถึงการໄດ້ที่ของกลุ่มวัฒนธรรมที่สำคัญกว่ากระทำการท่าท้อถอยกลุ่มวัฒนธรรมที่สูงกว่า แทนในทางนิเวศนวิทยามีความหมายทางในทางกลับกันคือ การขึ้นแทนที่ (succession) ซึ่งหมายถึงผลของการท่อสู่แข่งขันร่วมหนึ่ง ๆ กดันที่ทาง ฯ ย้อมผลักเปลี่ยนกันขึ้นควบคู่ไปด้วยในส่วนที่เป็น dominant group วนเวียนกันไปในสังคม งานของ McKenzies ซึ่งแม้จะเป็นเพียงการพยายามวางแผนการศึกษาทางทฤษฎี (theoretical framework) ที่ความก้าวหน้าได้ว่าเป็นอุปการ (contribution) ที่สำคัญไม่น้อย ท่อการศึกษามานุษยนิเวศนวิทยา

2. สำนักคลาสสิกใหม่ (Neo-classic) ซึ่งเริ่มรากฯ ค.ศ. 1940 นักมานุษยนิเวศนวิทยาในสำนักนี้โดยทั่วไปแล้วยังคงมีภาพแนวความคิดของสำนักคลาสสิกในเรื่องการแข่งขันร่วมมือ ทั้งในระดับชีพ และระดับวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามการแข่งขันร่วมมือในระดับวัฒนธรรมคุณจะมีนาหนักมากขึ้นกามความเห็นของนักมานุษยนิเวศนวิทยาของสำนักนี้ โดยเหตุผลที่ว่าระดับการแข่งขันร่วมมือของมนุษย์ย่อมสูงกว่าพืชและสัตว์ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเข้ามาเป็นบทบาทท่อการแข่งขันร่วมมือของมนุษย์มากขึ้น ในบรรดานักมานุษยนิเวศนวิทยาที่สำคัญๆ ของสำนักคลาสสิกใหม่นี้ เห็นจะได้แก่ James A. Quinn และ Amos H. Hawley เมื่อเปรียบเทียบแนวความคิดระหว่าง Quinn และ Hawley กับ Quinn มีความเห็นใกล้เคียงกับนักนิเวศนวิทยาในสำนักคลาสสิกมากกว่า เพราะ Hawley ถือว่าการร่วมมือแข่งขันในหมู่มนุษย์ย่อมถือเป็นการแข่งขันในระดับสูง ในเมื่อ Quinn เห็นว่าการร่วมมือแข่งขันของมนุษย์แบบเป็นระดับ sub-social และระดับ social ส่วน Hawley ถือว่าการแข่งขันในหมู่มนุษย์นั้นย่อมถือเป็นการแข่งขันในระดับสังคมหรืออีกนัยหนึ่ง “... all human interrelationships are social”⁹ และ “Hawley's orientation to human ecology may be regarded as basically economic...”¹⁰

⁹ Theodoson, *op cit.*, p. 130

¹⁰ Ibid.

นอกจากสองท่านนี้แล้วก็ยังมีนักมนุษยนิเวศนวิทยาอีกหลายท่านที่ได้มีอุปการคุณในการต่อแนวความคิดทางมนุษยนิเวศนวิทยาของค่านักนี้ เช่น Otis Dudley Duncan, E. Franklin Frazier และ H. Kirk Dansereau เป็นทัน

3. สำนักสังคม-วัฒนธรรม (Sociocultural School) ซึ่งเริ่มขึ้นประมาณปี ก.ศ. 1945 สำนักนี้กำลังมีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางมนุษยนิเวศนวิทยาในสหราชอาณาจักร เมื่อก้าวเข้าสู่ปี 1945 สำนักนี้ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดสาย จนถึงปัจจุบัน นักมนุษยนิเวศนวิทยาในสำนักนี้เน้นความสำคัญของวัฒนธรรม โดยถือว่า “วัฒนธรรมย่อมเป็นหลักในการอธิบายแนวความคิดทางมนุษยนิเวศนวิทยา...”¹¹ และ “...คุณค่าทางวัฒนธรรมย่อมเป็นตัวแปรแซงอยู่ระหว่างสิ่งแวดล้อมที่มีท้าทันกับชุมชนของมนุษย์...”¹² นักนิเวศนวิทยาที่สำคัญ ๆ ของสำนักนี้ได้แก่ Walter Firey, Christen T. Jonassen, Jerome Myers และบุคคลอื่น ๆ อีกหลายท่าน

ทักษะวนานี้เป็นการพยายามอธิบายความหมายของวิชามนุษยนิเวศนวิทยาซึ่งผู้เขียนพยายามจะให้ยั่งยืนที่สุด การอธิบายเรื่องนี้มิใช่เป็นเรื่องง่ายนัก เพราะมิใช่การแปลงเพศ แต่เป็นการพยายามอธิบายถึงแนวความคิดและวิัฒนาการของแนวความคิดที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการของชาติ ภารกิจ ศาสนา และสมมุติฐาน เพื่อที่จะศึกษาปรากฏการณ์ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์ในทางมนุษยนิเวศนวิทยา ในเบื้องแรกก็คือ การศึกษาถึงเรื่อง “การกระ化ภัย ภัยของประชากรตามพื้นที่โดยอาศัยเหตุผลทางวัสดุและทางสังคม (วัฒนธรรม)”¹³ การกระ化ภัย ภัยของประชากรตามพื้นที่โดยอาศัยเหตุผลทางวัสดุและทางสังคม ที่สำคัญที่สุดคือ การร่วมมือระหว่างกันของในกองแรงงานนักมนุษยนิเวศนวิทยาถือว่าการแข่งขันร่วมมือเป็นไปตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ แต่ภายหลังที่ความเห็นได้เปลี่ยนไปโดยนักมนุษยนิเวศนวิทยารุ่นหลัง ๆ เห็นว่าการท่อสูดแข่งขันของมนุษย์มิใช่เป็นไปตามมีความเกิดหรือความชราต้องย่างพืชและสักว์ หากแต่เป็นไปโดยการรู้สึกสำนึกระและการควบคุมของมนุษย์เอง และเป็นการท่อสูดแข่งขันทางวัฒนธรรม ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญมาก แต่ในกองหลังที่สุดนักมนุษยนิเวศนวิทยาได้เน้นถึงส่วนสำคัญของวัฒนธรรมว่ามีบทบาทต่อการร่วมมือแข่งขันและการ

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ William Allen Neilson et al (eds) *Webster's New International Dictionary Second Ed.* (Springfield: G&C Merriam Company Publishers 1955), p.814.

กระชาติวัช่องนวลดนุชย์มากขึ้นทุกทีๆ จากการศึกษาในเรื่องที่เราจะสังเกตเห็นได้อย่างหนึ่ง ว่าวิชามานุษย์นิเวศน์วิทยานี้มีความคล้ายคลึงกับวิชาสังคมวิทยาเป็นอันมากทั้งนี้ เพราะว่า วิชาทั้งสองมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด ถึงก่อร่วมกันแต่ ถึงกระนั้นก็ตามวิชามานุษย์นิเวศน์วิทยาก็มิใช่วิชาสังคมวิทยา ในเมื่อวิชาสังคมวิทยาศึกษาปราชญาณ์ที่เกี่ยวแก่พุทธิกรรมของมนุษย์ในสังคมไม่ว่าจะเป็นบุคคลกับบุคคล หรือกลุ่มกับกลุ่ม แต่วิชามานุษย์นิเวศน์วิทยายังได้พิจารณาโดยไปถึงตัวกับตัวหรือสิ่งแวดล้อม ว่าได้มีบทบาทต่อพุทธิกรรมนั้นอย่างไร มนุษย์นิเวศน์วิทยาจึงมีลักษณะเป็นการเดี่ยวในระหว่างวิชาสังคมวิทยา มนุษย์วิทยา จิตวิทยาสังคมและธรรมชาตศาสตร์ บทบาทของนักมานุษย์นิเวศน์วิทยาจึงเป็นบทบาทเดียวในบรรดาศาสตร์นี้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “....Ecologists, as pseudo biologists, economists, and sociologists, have tended to view him [man] as a competitive existence struggling for a place in the web of life along with other forms....”¹⁴ ปราชญาณ์ที่เกี่ยวแก่มนุษย์ย่อมเป็นปราชญาณ์ที่บุ่มบานชั้นช้อน ถังนั้น การแยกปราชญาณ์ทางมนุษย์นิเวศน์วิทยาออกจากปราชญาณ์ในด้านอื่นโดยเด่นชัดนั้นคงจะทำได้ยาก เพราะแม้แต่การพิจารณาปราชญาณ์ในวิชาอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่มาของวิชานี้ก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัดเสียที่เดียว ถังที่ผู้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “... perhaps it is too much to expect of human ecology that it achieve order and system within itself as long as its parental disciplines remains in state of relative chaos....”¹⁵

จากการศึกษาความหมายและขอบเขตของวิชามานุษย์นิเวศน์วิทยา ขอให้เราพิจารณาต่อไปดังว่าความรู้ในวิชานี้จะมีประโยชน์ก่อการศึกษาและดำเนินการทางการบริหารอย่างไรบ้าง ตามปกติธรรมดานี้เราก็ทราบอยู่แล้วว่า การศึกษาเรื่องการบริหารก็คือ และการดำเนินการทางบริหารก็คือเป็นการกระทำการที่ออกตุ่นสังคมมนุษย์ เพราะฉะนั้นหน่วยที่เราจะศึกษาพิจารณาจึงให้แก่ก่อตั้งที่ทำการบริหารซึ่งได้แก่ก่อตุ่นบุคคลของตนหลักและวิธีการที่ใช้ในการบริหารนั้น ประโยชน์และกตุ่นสังคมทดลองจากภาวะแวดล้อมท่างๆทางการบริหาร

¹⁴ A.B. Hollingshead, "A Re-examination of Ecological Theory," *Sociology and Social Research*, XXXI (January February 1947), p. 194.

¹⁵ Warner E. Gettys, "Human Ecology and Social Theory," *Social Forces*, XVIII (University of North Carolina Press, 1940), p. 476.

นี้ประการหนึ่ง เพื่อจะได้ทราบว่า กติกังกล่าวจะดำเนินไปได้ดีเพียงใดในสถานะการณ์นั้น ๆ ถ้าความรู้เกี่ยวกับภารกิจมีความจำเป็นพอ ๆ กับความรู้ในทางหลักการและวิธีการทางบริหาร ทั้งนี้ เพราะความรู้ในภารกิจจะช่วยให้เราวางแผนที่จะใช้ปรับหลักการและวิธีการเพื่อจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปโดยสมประสงค์ที่สุด และในการที่จะศึกษาภารกิจภารกิจทางการบริหารมีนักการศึกษาทางการบริหารหลายท่านในสมัยนั้นบันเชื่อว่าการศึกษาภารกิจทางนิเวศนวิทยา โดยเฉพาะการแนวความคิดของล้านักสังคมวัฒนธรรม จะช่วยให้เราเข้าใจสภาพภารกิจภารกิจในทางบริหารได้ดี เพราะเป็นการพิจารณาภารกิจภารกิจจากแง่มุมต่าง ๆ อย่างค่อนข้างจะพอเพียง ในบรรดาล้านักการศึกษาในทางบริหารที่สนใจแนวทางนิเวศนวิทยามากที่สุดท่านหนึ่งเห็นจะได้แก่ Dr. Fred W. Riggs ซึ่งท่านผู้นี้กล่าวไว้ว่า "...โดยการพิจารณาความเกี่ยวข้องระหว่างคัวแบบชีวชีวศึกษาสังคมวัฒนธรรมกับพุทธิกรรมในทางบริหาร ข้าพเจ้าได้พยายามที่จะใช้แนวทางนิเวศนวิทยา ซึ่งในระหว่างนี้ดูว่ามีแนวโน้มและความจำเป็นที่จะเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ ..."¹⁶ ความจำเป็นถึงกล่าวว่าในทางการศึกษาและการดำเนินการทางบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินการทางบริหารนั้นถ้าผู้ดำเนินการมิได้คำนึงถึง หรือมิได้เข้าใจในภารกิจภารกิจที่พอที่จะเป็นอุปสรรคอย่างมากก่อต่อการวางแผนและดำเนินการในทางบริหาร Riggs ให้คำชี้แจงเกล็อกไว้ว่า "... สามัญสำนึกย่อมบอกเราว่าเรามีควรพยายามบินโดยไม่มีเครื่องบิน แต่พวกที่ปรึกษาทางการบริหารของเรารึ่งไปทำงานในประเทศพื้นที่เดทด้วย ๆ ประเทศ ก็มักจะทำไปโดยไม่เข้าใจอย่างพอเพียงในทฤษฎีทางนิเวศนวิทยา การดำเนินงานของท่านเหล่านั้นจึงเป็นเสมือนกวนกาลตีซึ่งก่อสั่นเลียบไปริมปากเหว แท้ก็เข้าใจว่าตนเองกำลังเกินอยู่ในที่ราบเรียบ ดังนั้นความรู้เรื่องนิเวศนวิทยาในทางบริหารจะช่วยให้เราเห็นว่า อะไรบ้างควรจะเป็นไปได้แก่ในในขอบเขตแห่งความเป็นจริง การดำเนินการอย่างไร ถึงไปนั้นมีทางที่จะเกิดผลก่อเนื่องอย่างไรบ้าง..."¹⁷

แท้อย่างไรก็ตามการนำเสนอความรู้ในทางนิเวศนมาใช้ในการศึกษาและการดำเนินการทางบริหารนั้นก็มิใช่เรื่องง่ายนัก เพราะถ้าไม่พิจารณาให้ดีแล้วอาจเกิดความ

¹⁶ Fred W. Riggs, *Administration in Developing Countries* (Boston : Houghton Mifflin Company, 1946), p. 426.

¹⁷ Ibid.

สัมสโนและความเข้าใจผิดได้ง่าย แนวทางศึกษาหรือการดำเนินการทางบริหารที่จะเรียกได้ว่า เป็นแนวทางนิเวศนวิทยานั้นมิใช้สักเท่าไหร่พูดถึงเรื่องภาวะแวดล้อมทางการบริหาร โดยทั่วไป แต่จะต้องพยายามศึกษาให้พบว่าภาวะแวดล้อมประการใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการบริหารในค้านหนึ่งกับนโยบายอย่างไรบ้าง ซึ่งในเรื่องนี้ Riggs ได้อธิบายว่า "...เพียงแค่ ชา率为ในถึงสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อมท่องๆ นั้น มิได้ดีอ่อนเป็นการพิจารณาศึกษาตามแนวทางนิเวศนวิทยา เพราะในการพิจารณาศึกษาตามแนวทางนี้จะต้องพิจารณาหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างกับเปรียบเทียบสิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างโดยเฉพาะกับพฤติกรรมในทางบริหาร.... หรือจะกล่าวให้สืบเนื้อหาการชา率为ในถึงสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อม หรือทางวัฒนธรรม เมื่อนำมาอธิบายความเป็นไปทางการบริหารของประเทศนี้ประเทศใดโดยเด็ดขาดย่อมไม่ใช่แนวทางนิเวศนวิทยา สิ่งซึ่งต้องการและต้องอ่อนเป็นแนวทางนิเวศนวิทยาก็คือการที่เราสามารถกำหนดกับเปรียบเทียบ (sensitive variables) ซึ่งอาจเป็นภาวะแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหรือไม่ก็ตาม ที่เราสามารถแสดงให้เห็นได้ว่ามีหรืออาจมีแบบแห่งความสัมพันธ์กับการดำเนินการทางการบริหารในแห่งท่องๆ ซึ่งเราอาจดีอ่อนเป็นจุดสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ได้...."¹⁸ จากคำอธิบายนี้จะเห็นได้ว่า Riggs มุ่งท่องให้การศึกษาตามแนวทางนิเวศนวิทยานี้เป็น การศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามแนวทางวิทยาศาสตร์ ก็ต้องการที่จะทราบสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลกันหรือความภาษาทางการวิจัยก็ต้องมีสัมพันธ์ในระหว่างกับเปรียบเทียบสิ่งแวดล้อมกับกับเปรียบเทียบเป็นพฤติกรรมทางการบริหาร แห่งเดียวอย่างไรก็ตาม Riggs เองก็ยังไม่อาจกำหนดลงมาได้แน่นอนว่า ภาวะแวดล้อมนี้ได้มีอันไปมั่งมีผลกระทบโดยตรงก่อพฤติกรรมในทางบริหารในแห่งใดโดยตรง การกำหนดเช่นนั้นนี้มิใช่ การกำหนดความใจชอบหรือเพียงแค่คิดว่า น่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างน้อยอย่างง่ายๆ เพราะถ้าทำเช่นนั้นก็ย่อมจะเกิดข้อหาของความไม่แน่นอนขึ้นได้ เช่นกังที่ทำน้ำได้ดีข้อสังเกตไว้ว่า "...ถ้าจะดีอ่อนพุทธศาสนาเป็นเหตุให้ประเทศบางประเทศไม่เจริญ แต่ทำไม่เล่าประเทศอื่นปุ่น [ซึ่งนับถือพุทธศาสนา] จึงเจริญและถ้าดีอ่อนศาสนาคริสต์ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า แต่ทำไม่ประเทศท่องๆ ในلاتินอเมริกา ซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ไม่ได้เจริญก้าวหน้าเท่าไนกัน..."¹⁹

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

คั้นน์ การที่จะทราบว่าในบรรดาทั่วไปอันเป็นทั่วประกอบทางนิเวศนวิทยาและก้าวไป
อันเกิดจากพหุติกรรมในทางบริหาร ทั่วไปจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร denn Riggs ได้เสนอ
ว่า "... Such correlations can be shown only as we extend our work with administrative
theory, that is, nomothetic analysis. And Such analysis must be empirical, at least in
its first stages, if it is to lay a sound foundation for normative prescriptive analysis at
a later stage....²⁰

คำอภิปรายอาจถูกเป็นการเยินเย้อในทัศนะของผู้อ่านแต่ในทัศนะของผู้เขียนแล้ว
รู้สึกว่าเป็นการอภิปรายแบบรวมรักมาก เพราะมีแนวความคิดของวิชานิเวศนวิทยาอีกด้วย
ประการที่มีได้นำมาอภิปราย และเนื่องด้วยวิชานี้เป็นวิชาใหม่บรรดาศัพท์ทั่ง ๆ ที่นำมาใช้
แม้จะเป็นที่ชา ๆ กับวิชาอื่น ๆ อยู่บ้าง แท่ความหมายของคำในวิชานี้ก็มิได้ตรงกับวิชาอื่น
เสียทีเดียวและด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงรู้สึกว่าข้อเขียนนี้ค่อนข้างจะรวมรักและอาจก่อให้เกิดความ
สับสนได้ แท่อย่างไรก็ตามโปรดถือว่าการอภิปรายเรื่องนี้ได้กล่าวไว้เพื่อเป็นแนวทางเท่านั้น
สำหรับนักศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์นั้นถ้ามีความสนใจพอ ก็อาจตีความความเจริญก้าว
หน้าของวิชานิเวศนวิทยา เพื่อจะนำมาเป็นประโยชน์ก่อการศึกษาและการดำเนินการทาง
บริหารได้ ผู้เขียนคิดว่าท่านคงจะตัดสินใจแล้วว่าการศึกษาตามแนวทางนิเวศนวิทยาและ
แนวทางสังคม วัฒนธรรมนั้นเป็นอันเดียวกันหรือไม่เพียงไ

บุญเย็น 20/09

---

²⁰ Ibid.